

ULUSLARARASI
KADIN VE HUKUK SEMPOZYUMU

TÜRKİYE
BAROLAR BİRLİĞİ

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
HUKUK FAKÜLTESİ

KADIN VE HUKUK

TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİ BAĞLAMINDA BARBIE'NİN DÖNÜŞÜMÜ

Arş. Gör. Dilara Buket Tatar¹

Sanat eğitimi profesörü Cathy Smilan'a göre Barbie, ırk, sınıf, cinsiyet ya da cinsel yönelime ilişkin yerleşik sosyo-politik tavırların tam karşısında yer alan, eşitlik ve sosyal adalet odaklı toplumsal cinsiyet eşitliği idealinin adeta bir antitezidir. Bu ekseninde Barbie'ye getirilen eleştirilerden ilki, kız çocuklarının "bebek"le oynamasıdır. Fakat bebekler, masumiyetini yitirmiştir. Çünkü bebekler, ailelerin; kızlarını toplum tarafından beklenen toplumsal cinsiyet rollerine ulaştırmasının ve kadın bedenini disiplin altına almanın birincil aracı hâline gelmiştir.

Feminist bakışın da eleştiri oklarını yönelttiği konulardan bir diğeri, Barbie'nin mükemmel güzelliği, kadınsılığı ve ulaşılması imkânsız vücut oranlarıdır. Barbie, uzun bacakları, ince beli, uzun boynu, kıvrımlı kırmızı dudakları, büyük mavi gözleri, kare omuzları, kısa gövdesi, aralıksız dümdüz dişleri, pürüzsüz teni, uzun düz tırnakları ve düz karnı olan bir bebektir. Fiziksel özelliklerinin bu mükemmeliyeti nedeniyle tapılması, nefes kesici, etkileyici, çekici, dramatik, şık, güzel ve romantik gibi sıfatlar, Barbie reklamlarında Mattel tarafından kullanılmaktadır. Barbie mükemmel güzelliğini ve kadınsılığını, kadınlar tarafından ulaşılması imkânsız fiziğine borçludur. Bebeklerin beden yapılarını inceleyen araştırmacılar, yetişkin kadınların 100.000'inden sadece 1'inin Barbie'nin fiziğine ulaşmasının mümkün olduğunu belirtmektedir.

Toplumsal cinsiyet eşitliği ekseninde Barbie'ye getirilebilecek eleştirilerden bir diğeri, Barbie'nin arzuların objesi kılınmış, şehvet uyandıran bedenidir. Cinsel bir nesne olarak Barbie, izleyicinin yaşı, ırkı, cinsiyeti ya da milliyeti ne olursa olsun, arzu uyandırmayı amaçlamaktadır. Barbie bu yönüyle kadın vücudunu şehvet uyandıran bir metaya indirgemektedir. Feminist bakışa göre de Barbie, kadınların karşı koyması gereken sabit cinsiyet rollerini, heteroseksüel kuralları ve tüketim değerlerini temsil etmektedir. "Kadın" olmanın kodlarını kız çocuklarına öğrettiği iddia edilen Barbie, aslında başarılı bir kadın olmanın, "güzellik"le sağlanacağını göstermektedir. Onun kadar güzel olmak için, kıyafetler alınmalı, makyaj yapılmalı ve pahalı mücevherler takılmalıdır.

Bu çalışmada Barbie'nin temsil ettiği toplumsal cinsiyet rolleri ve bu cinsiyet rollerine getirilen eleştiriler karşısında Barbie'nin geçirdiği dönüşüm ele alınacaktır.

¹ Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Felsefesi ve Sosyolojisi Anabilim Dalı Araştırma Görevlisi
(dilaratatar@gazi.edu.tr)